

Interviu cu Corneliu Ștefanache

Nu, prietenia este acum ceva rar, o găsesc mai degrabă în ochii unui câine, ai unei pisici, decât în privirea oamenilor...

CULIȚĂ IOAN UȘURELU: *Cu prilejul celor 71 de ani de viață, permiteți-mi să vă felicit în numele meu și al cititorilor "Salonul literar" din Focșani. Cu această ocazie, vă rog să răspundeți la câteva întrebări. Aveți o operă complexă, ați primit multe premii prin care vi s-a recunoscut talentul de mare prozator și ați fost tradus în multe țării. Ce și-ar dori scriitorul Corneliu Ștefanache, acum ?*

CORNELIU ȘTEFANACHE: Mai întâi aș vrea să precizăm că vârsta oricărui individ nu-i un merit, ci un dar de la Dumnezeu. De aceea îmi repugnă indivizii care vor să-și impună altora vârsta, ca un merit personal, și care trângănesc că, nu-i așa, pe vremea lor erau numai deștepți... Ce îmi doresc? Sănătate pentru mine și pentru cei din preajma mea, ca astfel să îmi pot duce la capăt niște proiecte, adică niște cărți. A, și mă străduiesc ca bătrânețea să nu-mi atingă spiritul.

C.I.U: *Latinul spunea: "Patria non ubi natus, sed ubi educatus". Dvs. ați făcut studiile superioare la Iași, apoi ați rămas definitiv aici. Unde, într-un ungher al sufletului, mai aveți nostalgia locului natal, Panciu ?*

C.S: Cine nu are nostalgia asta?! Nu puține pagini din cărțile mele au plecat, să zic așa, din nostalgia respectivă, din amintirile copilăriei, adolescența petrecută în localitatea pe care ați numit-o. Dar toate acele amintiri sunt eliminate de suferință (nu vreau să răscolesc aici), de aceea încerc mereu să scap de această « povară » și de fiecare dată nu reușesc... Sigur, atâta timp cât voi trai, mă voi întoarce la Panciu, la un cimitir modest, să mă reculeg în fața mormântului mamei, ale mormintelor bunicilor mei, și-mi închipui că acolo este tata, rămas undeva prin preajma Odesei, și să le spun că pentru mine ei toți sunt vii...

C.I.U: *De-a lungul timpului, ați coordonat și ați colaborat la reviste de prestigiu. În această calitate, ce gânduri vă provoacă invazia de publicații din acest moment ?*

C.S: În acest spațiu nu există (și este bine că nu există) un Oficiu pentru protecția consumatorului. Este cu adevărat piața liberă în care, vorba mentorilor de la « Junimea », intră cine vrea, rămâne cine poate... Este adevărat că există multă maculatură, dar și maculatura are menirea ei, cred că prezența ei pune în valoare lucrul bine făcut. Din aceasta lună, noiembrie, va pleca de la Iași, spre toată țara, un « lucru bine făcut », anume, noua serie a « Însemnărilor Ieșene », revista lunară de cultură, foarte pretențioasă, pe a cărei « carte de vizită » semnez eu, ca director...

C.I.U:*In ce relații sunteți cu fostii subalterni, cu foștii cola-boratori, cu directorii din prezent ai revistelor și instituțiilor de cultură din Iași ? Mai există prietenii literare în Târgul Ieșilor sau doar « gaște și găște literare » ?*

C.Ș:Da..., la « Cronica », la « Convorbiri literare » nu am avut subalterni, și chiar dacă eram șeful lor, am fost o echipă. Unii dintre ei mi-au fost și îmi sunt indiferenți, alții, prieteni. Unii dintre acestia din urmă (ca și dintre colabo-ratorii revistelor amintite), m-au părăsit, au avut motivațiile lor... nu ei poartă vina, ci eu , care nu am știut să-mi aleg prietenii. Deși am un adevărat cult pentru acest sentiment, al prieteniei, nu sufăr când sunt « trădat » mă mir doarCe este la Iași ? Este ce este în toată țara , scriitorii s-au « atomizat » (ca și restul oamenilor de cultură) în tabere, în « găști » cum le-ați numit. Poate e bine, poate e rău ?... Nu știu, simt că libertatea, la care am sperat să ajung toata viața mea, este de neprețuit.

C.I.U:*Intr-o Românie împănată cu manele, cu partide extremiste sau penibile, cu emisiuni de tip Big Broather sau Ciao Darwin, cu admiratori ai Sandei Brown, cu corupți în lumea « bună », cu denigrări și defăimări în cultură și cu o societate în care primează doar interesul, credeți că mai contează dacă scrii literatură bună, rea sau, mai ales, aservită !*

C.Ș:Da, aveți, dreptate, peisajul social-moral din țara noastră este mai mult decât cenușiu, dar sper că se va lumina, că va căpăta culori firești, pe care le merită. Atunci va veni și « calmul valorilor », care va pune pe fiecare acolo unde merită, pe un anume raft sau la coșuri de gunoi. Nu mă interesează cei care au întors spatele literaturii sau nu au ajuns la ea. Este treaba lor, a mea este să fac ce am făcut până acum, să scriu literatură și fiecare pagină să se apropie măcar de perfecțiune. In rest, vorbăria, ura, calomnia, devălmășia... Nu, prietenia este acum ceva rar, o găsesc mai degrabă în ochii unui câine, ai unei pisici, decât în privirea oamenilor...

C.I.U:*Care-i cartea dvs. preferată? O fi « Miezul și coaja », pe care ați fost nevoit să o apărați de unii detractori? Dupa 30 de ani de la eveniment, ce-ați recomanda confrăților mai tineri ?*

C.Ș:Nutresc față de toate cărțile mele același sentiment, ca un părinte față de copiii săi. Poate am fost un părinte rău : trimițându-i în lume, nu i-am apărat. Poate nu mă credeți, dar am și ciudățeniile mele . De exemplu, în fața rudelor mă simt într-un inconfort, înjurăturile mă ambiționează să-mi reduc momentele de bine. N-am răspuns niciodată la atacuri considerând că aș fi pierdut vremea să mă lupt cu ele. Apoi, cred că cel care nu are dușmani este un nimeni...

C.I.U:*Este un noroc sau un blestem să fii român ?*

C.Ș:O, cum poate să fie blestem că suntem români ?

Blestemul, dacă este și când este-uneori a făcut ravagii peste substantivul-român-români-nu străini, și cei ce au aparținut și aparțin la ceea ce numește substantivul amintit. Să nu exageram, poporul nostru are și tare, are și calități. Ce, alte popoare sunt îngeri ?...

C.I.U:*Sunt respectați foștii disidenți sau doar opera ne apără de toți și de toate ?*

C.Ș:Disidență au făcut toți scriitorii care și-au respectat profesia, conștiința. Unii au avut curajul să și-o declare public ca Paul Cornea, Mircea Dinescu și alții. In rest, nu a existat acest curaj. In rândul altora mă număr și eu... Inșă mă mir, mă mai pot încă mira, că unii, care au fost pe la toate mesele oficiale (în sensul larg al cuvântului) au și patalama de

revoluționar. Dar, la urma urmelor, scriitorul nu rămâne nici cu disidențele lui, nici cu gesturile politice, ci numai cu valoarea cărților sale...

C.I.U:*Alfred de Vigny afirma : « Nu există o altă țară unde cititorul atent să fie mai rar cum e în țara noastră ». Dar cititorul român cum este ? Se mai vând cărți « pe sub mână » ? Ce vremuri ...!*

C.Ș:Cititorii de literatură s-au împușinat drastic. Televiziunea, internetul ca și scumpirea cărților, ca și fuga firească a fiecăruia (de a trai mai bine) au atras această « ghilotină » peste capetele multora dintre semenii noștri. Însă au rămas destui « nedescăpățânați », cei care au rămas lângă cuvântul încărcat de sentimentele umane. Sigur, înainte de 89, scriitorii au strecurat, să zic așa, destule adevăruri în cărțile lor, ei ocupaseră spațiul ce nu le aparținea (istoria, sociologia etc.). Erau tiraje enorme, de exemplu, la un roman bun. Dar nu în libertate. Prefer acum, în loc de zece mii de exemplare pentru un roman de-al meu, câte erau în acel timp, o mie acum, fiindcă el, romanul respectiv, nu a fost ciopârțit de cenzură, că a plecat în lume așa cum l-am conceput eu...

C.I.U:*Există « Comedia umană » a lui Balzac, « Divina comedie » a lui Dante... Vedeți vreun scriitor român de astăzi care ar putea să ne surprindă cu o "Comedie română" ?*

C.Ș:*"Comedia umană" ?... Infernul ? Nu, putem spune că un Balzac se naște odată la câteva secole.*

C.I.U:*Este oare obligatoriu, în România, ca scriitorul, ca om, să fie inferior operei ? Ne referim mai ales la cei care, pentru a-ți edita cărțile, uită de omenie, de onoare și de verticalitate.*

C.Ș:Nu, cred că scriitorul, omul, trebuie să fie ca și opera lui. La modul ideal ... Dar cine a atins idealul în această privință ?...

C.I.U:*Unii dintre scriitori consideră că ei l-au concurat pe Dumnezeu și au creat « lumi paralele ». Nu e prea mult orgoliu în această afirmație ?*

C.Ș:Scriitorul, la masa lui de lucru, poate, cred, să se simtă ca un demiurg, creează și el o lume... Ma refer la proza-tori... Dar și în această simțire trebuie să existe Dumnezeu. Niciodată, când este vorba despre creația autentică, « în procesul ei atât de chinuit », orgoliul nu este prea mare...

C.I.U:*Acum, la 71 de ani, ce regretați că ați făcut sau n-ați făcut ca om și ca scriitor ?*

C.Ș:O, câte regrete sunt în « traista » mea ! Toate însă se adună în aceasta : că mi-a fost dat să trăiesc aproape o viață sub dictatură. Copil fiind, am văzut ravagiile unui război, distrugerea capitalismului, instaurarea comunismului, con-struirea « celei mai drepte orânduiri », cu varful ei, « epoca de aur », apoi prăbușirea aceluiași castel de mucava mânjit de tot felul de crime... Și acum, acum, un capitalism zburlit, agresiv, un monstru pe care sper că societatea noastră să-l îmblânzească, să-l transforme, nu în « vițelul de aur », ci în ceva care să ne determine pe toți la respectul unuia față de altul, la respectarea legii și... mai ales, la muncă.